

Inleiding

Mythen zijn geen leugens. Het zijn vertellingen waarin veel fantasie verflochten zit maar die ook een kern van waarheid bevatten. De Griekse mythe van Jason en de Argonauten bijvoorbeeld weerspiegelt de avonturen van de eerste Hellenen die al in het archaische tijdperk vanuit hun thuisland verre reizen ondernamen. Via de Dardanellen bijvoorbeeld trokken ze naar exotische contreien langs de oevers van de Zwarte Zee. Daar maakten de inwoners op de bodem van rivieren schapenvellen vast om schilfertjes goud op te vangen die het snelstromende water meevoerde vanop de hoge pieken van de Kaukasus. In het verhaal van Jason en de Argonauten werden die met goud bedekte schapenvellen het ‘Gulden Vlies’. De lotgevallen van Odysseus in de *Odyssee* van Homerus roepen dan weer de eerste verkenningstochten van de Hellenen in de Middellandse Zee op. De zandbanken en draaikolken in de Straat van Messina tussen Sicilië en het vasteland van Italië werden in de *Odyssee* de zeemonsters Scylla en Charybdis die Odysseus moest bevechten.

Typisch voor die oude mythen is dat de Griekse protagonisten er telkens weer in afgeschilderd worden als helden, als slimme en dappere vertegenwoordigers van een volk met een taal, cultuur en samenleving ver verheven boven die van de ‘barbaren’ met wie zij in die verre landen niet zelden op hoogst onaangename manier kennismaakten. En dat is geen toeval, want de functie van een mythe is niet om de waarheid te vertellen maar om de luisteraar en later de lezer te overtuigen van de superioriteit van haar of zijn volk en van diens taal en politieke, sociale en economische instellingen, kortom, van diens superieure *way of life*. Mythen bevatten dus een kern van historische werkelijkheid maar dienen niet om die werkelijkheid uit de doeken te doen. Ze streven ernaar mensen te socialiseren, hen met de stand van zaken in hun maatschappij tevreden te stellen of minstens te verzoenen, ook – en vooral – wanneer er eigenlijk goede redenen bestaan om ontevreden te zijn met de status

quo en verandering te willen, eventueel zelfs radicale, revolutionaire verandering.

Voor de manier waarop vandaag mensen geschiedenis wordt bijgebracht, geldt eigenlijk hetzelfde. In theorie is het doel daarbij niets anders dan de onthulling van de historische ‘naakte waarheid’. Maar net zoals er in de mythen van weleer een dosis geschiedenis verscholen zat, is de geschiedenis zoals die vandaag in het onderwijs en vooral in de media aan de vrouw en man wordt gebracht, al te dikwijls flink doorspekt met mythen. Ook die mythen hebben tot doel om de lezer, luisteraar of kijker met de stand van zaken in onze maatschappij te verzoenen of liever nog die te doen toejuichen. En als dat niet lukt, hem of haar te overtuigen zich er fatalistisch bij neer te leggen volgens het beruchte motto van Margaret Thatcher: *‘There is no alternative.’*

Dit boek gaat over zulke mythen in de moderne geschiedenis, dat wil zeggen de iets meer dan een paar eeuwen die verstreken zijn sinds de Franse Revolutie van 1789. Nog niet zo lang geleden behoorde dat tijdsgewricht tot de ‘hedendaagse geschiedenis’, terwijl ‘moderne geschiedenis’ de tijd van ongeveer 1500 tot 1789 was, een tijdperk dat nu ‘vroegmodern’ genoemd wordt. Hoe dan ook gaat het om woelige tijden en dramatische gebeurtenissen die nog niet heel ver achter ons liggen, die nog dikwijls ter sprake komen en waarover bij wetenschappers, politici en ook bij de gewone vrouw en man de meningen sterk uiteenlopen. Wellicht was dat de reden waarom onze geschiedenisleraars zich tijdens mijn jeugd, in de zestiger jaren, liever beperkten tot het verre en dus ‘veiligere’ verleden zoals de Grieks-Romeinse oudheid en de middeleeuwen. De controversiële problemen van de negentiende en twintigste eeuw deden ze zelden of nooit uit de doeken. Over nochtans belangrijke thema’s zoals de Russische Revolutie en de opkomst van Hitler kregen wij nooit veel meer dan banaliteiten te horen.

Vandaag is het met het geschiedenisonderwijs nog droeviger gesteld, want aan geschiedenis wordt er op school steeds minder aandacht

bested. Nochtans weten de meeste mensen wel iets af van de belangrijkste gebeurtenissen van de laatste twee eeuwen. Ze zijn zich ervan bewust dat er toen grote politieke, sociale en economische veranderingen plaatsgevonden hebben, en dat die gepaard gingen met oorlogen en revoluties. Ze kennen ook de namen van de persoonlijkheden die daarbij de hoofdrollen gespeeld hebben. En ze zijn doorgaans rotsvast overtuigd van wat ze menen te weten. Ze hebben er op school of aan de universiteit weinig of niets over geleerd, hoe zijn ze dan aan die kennis en aan die overtuiging gekomen?

Daarin spelen de media een belangrijke rol. In kranten en magazines verschijnen regelmatig artikels over historische onderwerpen, vooral wanneer het de zoveelste verjaardag is van een of andere belangrijke historische gebeurtenis. In de jaren 2014-2018 werden we bijvoorbeeld overspoeld met bijdragen over de geschiedenis van de Grote Oorlog van een eeuw tevoren, en op het einde van 2017, precies honderd jaar na de feiten, werd heel veel aandacht besteed aan de Oktoberrevolutie in Rusland. Bij dergelijke herdenkingen trakteren tv-zenders hun kijkers op historische documentaires, al dan niet opgefleurd met oorspronkelijke beelden en aangevuld met commentaren van historici. Ook de filmindustrie, en natuurlijk eerst en vooral de Amerikaanse, Hollywood dus, speelt dikwijls – en gretig – de rol van geschiedenisleraar. Veel van wat talloze mensen (menen te) weten over belangrijke gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben ze geleerd van films zoals *The Longest Day*, *Saving Private Ryan* en *Schindler's List*.

Naast op de traditionele media doet het publiek vandaag ook steeds meer een beroep op websites zoals Wikipedia om geschiedkundige kennis te verwerven. Wat ze opsteken, delen en verspreiden ze vervolgens vaak via de sociale media. Ook de kennis die hooggeleerde historici verbonden aan prestigieuze universiteiten zoals Harvard en Oxford en denktanks zoals het Hoover Instituut vergaren, sijpelt door naar het grote publiek. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer uit hun pen gewrongen boeken om de een of andere reden veel media-aandacht krijgen

en zo uitgroeien tot bestsellers die door miljoenen mensen verslonden worden.

Terwijl mensen vroeger hun kennis van de geschiedenis dus vooral op school opdeden, is het geschiedenisonderricht vandaag overwegend in handen van de media. En die media zijn bijna uitsluitend privébedrijven. Je kan dus eigenlijk stellen dat het onderwijs van de geschiedenis grotendeels geprivatiseerd is. Dat doet de vraag rijzen waarom de privésector die taak op zich heeft genomen, waarom privébedrijven zich geroepen voelen om het publiek voorlichting te geven over de geschiedenis. Om dat te begrijpen moeten we eerst en vooral weten dat kranten, magazines, tv-zenders, uitgeverijen en de sociale media grote en dikwijls multinationale bedrijven zijn, ofwel eigendom zijn van grote bedrijven, banken, holdings of van superrijke ondernemers zoals Jeff Bezos, eigenaar van Amazon en van *The Washington Post*. Ze zijn met andere woorden in handen van een relatief gezien microscopisch kleine elite van mensen – de 1 procent – in wier portefeuilles het leeuwendeel van de rijkdom van de hele wereld weggemoffeld zit. En dat leeuwendeel wordt nog elk jaar groter. Bovendien is die grote rijkdom van de weinigen verworven en opgepot op kosten van de velen, die relatief of zelfs absoluut armer zijn geworden naarmate de weinigen rijker werden.

Die evolutie van de grote rijkdom van vooral in het Westen gebaseerde miljardairs en grote banken en bedrijven en van de grote armoede van een al te groot deel van de bevolking in de rest van de wereld – met andere woorden de ontwikkeling van het kapitalisme in zijn wereldwijde gedaante, het imperialisme – is een historisch fenomeen. Het is een fenomeen waarvan je het waarom en het hoe alleen kan begrijpen door het bestuderen van de geschiedenis, en vooral van de geschiedenis van de laatste paar honderd jaar.¹

---

1 Voor de oorsprong van het kapitalisme moet je nog verder teruggaan, namelijk naar de vroegmoderne tijden toen Europa – het Westen – met de zogenaamde ‘grote ontdekkingsreizen’ de wereld begon te veroveren en een ongeziene massa kapitaal begon op te stapelen, zodat historici die tijd met de oorsprong van het kapitalisme verbinden.

Kortom: om te begrijpen waarom de rijken steeds rijker worden en de armen steeds armer, moet je de geschiedenis bestuderen. Dat gebeurt tegenwoordig vooral aan de hand van de media, die net in handen zijn van ... die rijken. Het zijn dus de bevoorrechte leden van de 1 procent – of de mensen die zij met die taak belasten en daarvoor royaal vergoeden – die ons het verloop willen uitleggen van de twee eeuwen geschiedenis die de huidige wereldorde gebaard hebben. Dat zijn net diegenen die overal in de wereld van het huidige dominante sociaaleconomische en politieke systeem profiteren en dus redenen hebben om te wensen dat dat blijft voortbestaan, tot hun groot profijt. En het zijn ook zij die dat systeem opgebouwd hebben en zo hun fortuinen samengescharreld hebben. Dat proces van kapitaalsaccumulatie kampte soms met nijldige concurrentie en dikwijls met heftige tegenstand, en heeft voor enorm veel ellende gezorgd. Het grootschalige gebruik van slaven bijvoorbeeld, een vorm van uitbuiting die veel geld heeft opgebracht en daarom pas laat is afgeschaft; of de gewelddadige onderwerping van verre landen en de uitbuiting en onderdrukking van hun inwoners; en natuurlijk ook oorlogen.² Die oorlogen waren conflicten met concurrenten en vooral met mensen en landen die het gelag moesten betalen voor de ontwikkeling van het kapitalisme en het imperialisme en/of het waagden zich te verzetten. Ze leverden echter veel op. Grote bedrijven en banken hebben bijvoorbeeld enorm veel geld verdiend aan de twee wereldoorlogen. Ook recente oorlogen zoals die in Irak bleken hoogst winstgevende affaires te zijn, onder meer voor wapenleveranciers en olietrusts. Een aantal Amerikaanse miljonairs – leden van de Amerikaanse 1 procent – is daardoor nog veel rijker kunnen worden, terwijl in Irak miljoenen mensen omkwamen of nog dieper in de armoede wegzonken. En we mogen niet vergeten dat ook de gewone Amerikaanse burgers – de Amerikaanse 99 procent – armer werden door die oorlog. Zoals alle oorlogen heeft die immers de staatsschuld de hoogte inge-

---

2 Er is op die manier ook enorm veel en misschien zelfs onherroepelijke schade aan ons natuurlijk milieu ontstaan, maar daarover zullen we het in dit boek niet hebben.

jaagd, een staatsschuld die elke Amerikaan met haar of zijn belastingen moet helpen delgen.

Het is duidelijk dat die 1 procent geen enkel belang heeft bij een objectieve kijk op die geschiedenis, bij het onthullen van de historische werkelijkheid. Dan zou immers kunnen blijken dat de Franse schrijver Honoré de Balzac gelijk had toen hij verklaarde dat ‘achter elk groot fortuin een misdaad verscholen zit’. Er kleeft inderdaad veel bloed aan het reusachtige fortuin van de 1 procent. Om te vermijden dat het grote publiek dat in de gaten krijgt, worden mythen in het leven geroepen en via de media verspreid, mythen die oorlogen voorstellen als ‘ongevallen’ van de geschiedenis of, liever nog, als kruisvaarten voor democratie, vrijheid en recht.

Ook over politieke en sociale democratie (zoals algemeen stemrecht en sociale voorzieningen) worden fabels verzonnen. Dat het kapitalisme voor meer democratie zou gezorgd hebben bijvoorbeeld. In werkelijkheid heeft het democratiseringsproces vooruitgang kunnen boeken niet dānkzij, maar óndanks het kapitalisme, en dan vooral tijdens revoluties die meestal een bedreiging voor het kapitalisme vormden. Ook al zwaait het opvallend veel met de vlag van de democratie en van de mensenrechten, het kapitalisme in zijn imperialistische gedaante is het systeem van en voor de overwegend westerse 1 procent, een minuscule demografische minderheid. Het is bijgevolg intrinsiek antidemocratisch en contrarevolutionair. Revolutionaire bewegingen worden met hand en tand bestreden, niet alleen in de derde wereld, maar ook embryonale revoluties in Europa zelf, zoals de beweging van de gele hesjes in Frankrijk.

Het is dan ook niet verbazend dat in de historische mythen die de 1 procent laat verspreiden, revoluties doorgaans als zinloze bloedbaden afgekeurd worden en de revolutionaire kopstukken als bloeddorstige monsters gedemoniseerd worden. De oorlogen die de opbouw van het huidige imperialistische wereldsysteem mogelijk gemaakt hebben, worden daarentegen verheerlijkt of minstens goedgepraat en de gene-

raals en strijders bejubeld. Dat de historische waarheid daarmee geweld wordt aangedaan, is van geen tel. Zoals in het geval van de oude Griekse mythologie is het ook bij de moderne mythen niet de bedoeling om de waarheid aan het licht te brengen. Het is de bedoeling om de mensen te socialiseren zodat ze de gevestigde orde aanvaarden, oorlogen ondersteunen en zich afkeren van revolutionaire bewegingen die voor veranderingen zouden kunnen zorgen waarvan zijzelf en niet de 1 procent baat zouden hebben. Voor de 1 procent is het ware verhaal subversief, gevaarlijk en ongewenst. Voor de 99 procent daarentegen is het belangrijk en voordelig om zich niet door mythen te laten belazeren maar de historische werkelijkheid te leren kennen. Om te weten hoe het verder moet en kan, is het immers nodig te weten hoe men in de huidige situatie is terechtgekomen.

Dit boek neemt twaalf moderne mythen onder de loep en zal ze deconstrueren. We beginnen met de mythe van de Franse Revolutie, de ‘oercatastrofe’ van de moderne geschiedenis en zijn oorlogen. In die mythe gaat de meeste aandacht naar het bloedvergieten dat verbonden is met de revolutionaire valbijl, de guillotine, en wordt de radicaalste der Franse revolutionairen, Robespierre, als een monster afgebeeld, terwijl Napoleon er als een grote held uit tevoorschijn komt. Nochtans heeft Robespierre veel gepresteerd voor de zaak van de democratie, bijvoorbeeld de afschaffing van de slavernij, terwijl Napoleon met zijn oorlogen honderdduizenden mensen de dood injoeg en de door Robespierre afgeschafte slavernij terug invoerde. De deconstructie van die mythe zal aantonen dat in tegenstelling tot wat mythen ons trachten wijs te maken, revoluties over het algemeen de zaak van de democratie bevorderen en oorlogen die zaak tegenwerken (waarbij ik het uiteraard heb over ware revoluties en niet over georkestreerde en gemanipuleerde protesten en betogingen die in de grond contrarevolutionair zijn maar als ‘revoluties’ gemaskeerd worden en als zodanig door de media voorgesteld worden).

Vervolgens komt de Eerste Wereldoorlog ter sprake. Volgens een cliché van de conventionele geschiedschrijving was dat ongezien

moorddadige conflict een oorlog voor de democratie. Die mythe zal hier ontkracht worden. In werkelijkheid was de Grote Oorlog een kruisvaart tégen de democratie – en tegen revoluties die de democratie een duwtje in de rug geven. Het is de ironie van de geschiedenis dat dit contrarevolutionaire project uiteindelijk een grote revolutie baarde, namelijk in Rusland. Een tweede mythe over de Grote Oorlog is dat die wereldoorlog een tragisch ongeval van de geschiedenis was. In werkelijkheid was hij het vreselijke resultaat van een genadeloze onderlinge concurrentie tussen imperialistische mogendheden, met als inzet gebieden binnen en buiten Europa die moesten dienstdoen als bronnen van grondstoffen en goedkope arbeidskrachten en als afzetmarkten voor afgewerkte producten en investeringskapitaal, dit alles ten voordele van de grote bedrijven en banken van de imperialistische metropolen.

Ook over de Russische Revolutie bestaan mythen die in dit boek zullen gedeconstrueerd worden: het was geen zinloos, misdadig bloedbad, maar een verwezenlijking – niet zozeer van Lenin en de bolsjewieken maar van de vele volkeren van het tsarenrijk – waaraan Rusland, Europa en de hele wereld in werkelijkheid veel te danken hebben. Een van de Herculeaanse prestaties van de Oktoberrevolutie, of toch van het ‘kind’ ervan, de Sovjet-Unie, was de overwinning op nazi-Duitsland. En we zullen zien dat het ook grotendeels dankzij de Oktoberrevolutie was dat West-Europa in de loop van de twintigste eeuw gezegend werd met een ongezien hoge graad van democratie en welvaart.

En dat brengt ons bij de volgende twee mythen, namelijk dat Hitler op eigen kracht of door de steun van het Duitse volk aan de macht zou zijn gekomen en dat de Tweede Wereldoorlog Hitlers oorlog was. In werkelijkheid kon Hitler maar aan de macht komen dankzij de geldelijke en andere steun van Duitse industriëlen en bankiers. En het is ook een fabel dat de Tweede Wereldoorlog ‘Hitlers oorlog’ was. De Duitse elite, en vooral de industriëlen en bankiers, koesterden in de jaren 1930 nog steeds, net als in 1914, hoge verwachtingen van een oorlog. Zij brachten Hitler aan de macht omdat hij de enige politicus was die bereid was

om een oorlog te ontketenen, zij hielpen hem bij de voorbereiding en uitlokking van die oorlog en zij hebben uiteindelijk enorm geprofiteerd van die oorlog. Omdat die elite ook vandaag nog machtig en invloedrijk is in Duitsland – en via Duitsland in de Europese Unie en in de hele wereld – blijft de naaktheid van die historische werkelijkheid kuis onder de mythologische mantel van ‘Hitlers oorlog’ bedekt.

De geschiedenis van die Tweede Wereldoorlog is een mijnenveld vol mythen. Volgens één ervan werd dat conflict mogelijk omdat nazi-Duitsland en de Sovjet-Unie een ‘bondgenootschap’ sloten, bekend als het ‘Hitler-Stalinpact’. Ook dat klopt helemaal niet. Van dat pact kan eerder gezegd worden dat het de kiem van nazi-Duitslands nederlaag in zich droeg. Een andere in het Westen wijdverbreide fabel is de notie dat het oorlogstijf keerde in Normandië in juni 1944. De oorlog was toen echter al lang beslist. Het tij had zich al eind 1941 gekeerd, maar vrijwel onopgemerkt, namelijk voor de poorten van Moskou. De wereld beseftte echter pas na de titanische Slag om Stalingrad in het begin van 1943 dat nazi-Duitsland gedoemd was om het onderspit te delven. De landingen in Normandië kwamen er pas veel later en dienden in de allereerste plaats om te beletten dat het Rode Leger op eigen houtje nazi-Duitsland zou verslaan en zo heel Europa zou overheersen.

Ook over de rol van de VS in het conflict bestaan er talrijke mythen, waarvan er niet weinige werden en worden aangeboden door Hollywood. Om te beginnen: de mythe dat de Japanse aanval op Pearl Harbor een laffe verrassingsaanval was. In werkelijkheid wensten de Amerikaanse politieke en militaire leiders, inclusief president Roosevelt, een oorlog tegen Japan (maar niet tegen Duitsland), hebben zij Tokyo op allerlei manieren geprovoceerd en wisten zij heel goed dat een Japanse vloot op weg was om Pearl Harbor aan te vallen. Alles verliep dus eigenlijk volgens plan, alleen hadden ze geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat Hitler aan de VS de oorlog zou verklaren. Zijn bondgenootschap met Tokyo vereiste dat niet, maar toch was dat wat hij een paar dagen na Pearl Harbor tot grote verrassing van Roosevelt en zijn raadgevers deed.

Een andere bijzonder taaie mythe is dat honderdduizenden mensen – overwegend vrouwen en kinderen maar ook geallieerde krijgsgevangenen – in Hiroshima en Nagasaki met atoombommen werden verkoold om Tokyo tot overgave te dwingen en/of om te voorkomen dat duizenden Amerikaanse soldaten zouden omkomen bij een invasie van het land van de rijzende zon. Ook dat komt helemaal niet met de werkelijkheid overeen. De Japanners capituleerden nadat de Sovjet-Unie hen de oorlog verklaarde, omdat dat hen de hoop had ontnomen om aan hun toch al onvermijdelijke overgave een paar voorwaarden te koppelen, zoals immuniteit voor hun keizer. Washington gebruikte de atoombommen om Moskou te intimideren en zo de wil van Amerika te kunnen opleggen met betrekking tot de naoorlogse regelingen in Europa en het Verre Oosten. Die waarheid is zo walgelijk dat die mythe met alle mogelijke middelen in stand wordt gehouden. Ook president Barack Obama droeg er ter gelegenheid van de herdenkingen in 2015 in Hiroshima zijn steentje toe bij.

Onze beschouwingen over Pearl Harbor, de landingen in Normandië en de atoombombardementen op Japan leiden onvermijdelijk tot het deconstrueren van een overkoepelende mythe, namelijk de wijdverbreide notie dat de VS steeds weer onbaatzuchtig ten strijde getrokken zijn om de vrijheid, de democratie en de mensenrechten te dienen. In werkelijkheid heeft de Amerikaanse elite bijna onophoudelijk oorlog gevoerd met als objectief enerzijds de hegemonie binnen de ‘club’ van imperialistische machten, en anderzijds het neerslaan van anti-imperialistische bewegingen en landen (zoals de Sovjet-Unie).

Het boek eindigt met een beknopt maar mythenvrij overzicht van de geschiedenis van 1945 tot vandaag. Daaruit zal blijken dat het een mythe is dat de implosie van de Sovjet-Unie en de val van het communisme omstreeks 1990 een triomf betekenden voor de democratie. In werkelijkheid was het een catastrofe voor de democratie in de landen van het vroegere Oostblok, in de derde wereld en, last but not least, in West-Europa waar men nog niet zo lang geleden geloofde voor eeuwig en altijd gezegend te zijn met een ongezien hoog niveau van vrijheid en welvaart.

Dit boek is niet geschreven om vakspecialisten te imponeren. Het richt zich tot het deel van het grote publiek dat belangstelling heeft voor geschiedenis in het algemeen en voor de moderne geschiedenis in het bijzonder. Om de leesbaarheid te vergroten, is besloten af te zien van bibliografische noten. Aan het einde van het boek worden wel de voornaamste bronnen van informatie en inspiratie voor elk hoofdstuk vermeld en volgt een beknopte bibliografie.

Elk hoofdstuk van dit boek staat op zichzelf en behandelt een belangrijk thema, zoals de Franse Revolutie, de opkomst van Hitler of de Japanse aanval op Pearl Harbor. Het is evenwel aan te raden het boek hoofdstuk per hoofdstuk in de juiste chronologische volgorde te lezen. Het geheel vormt immers een overzicht van de geschiedenis van de negentiende en de twintigste eeuw, met speciale aandacht voor de wisselwerking tussen – of met andere woorden de ‘dialectiek’ van – revolutie en oorlog die die geschiedenis gekenmerkt heeft. Die dialectiek heeft de democratische evolutie bepaald. De ontvoogding van de kleine vrouw en man maakte soms aanzienlijke vooruitgang, vooral dankzij revoluties. Maar ze werd af en toe ook tot stilstand gebracht en zelfs teruggeschroefd, al te dikwijls door middel van oorlog. Als gevolg van die wisselwerking is het bijvoorbeeld gemakkelijker om de Eerste Wereldoorlog te begrijpen wanneer je een en ander afweet over de Franse Revolutie. En roept bijvoorbeeld de opkomst van Hitler minder vragen op voor wie enige kennis heeft over de Grote Oorlog en de Russische Revolutie. Om echter ook het afzonderlijk lezen van eender welk hoofdstuk mogelijk te maken, worden sommige feiten of opmerkingen in verschillende hoofdstukken aangehaald.

Ik wil eindigen met een woord van dank aan de uitgever van EPO, Thomas Blommaert, die me het idee voor dit boek aangereikt heeft, aan Guy Jacobs, die tijd noch moeite gespaard heeft om het manuscript leesbaar te maken, en aan mijn vrouw Danielle voor haar geduld en aanmoediging.